

Cyklomapa Horní Počernice – zajímavá místa

V základní Cyklomapě HP je uvedeno 13 zajímavých míst.

1. Chvalský zámek s kostelem sv. Ludmily a podhradím
2. Chvalská škola s naučnou stezkou
3. Vila Emka, úkryt parašutistů Kubiše a Gabčíka - 1942
4. Pamětní deska Václava. Havla, místo premiéry Žebrácké opery
5. Baroňák, umělá vyvýšenina nad přivaděčem vody z Káraného
6. Svěpravice, kaplička sv. Antonína
7. Koupaliště
8. Hornopočernické divadlo s lavičkou Václava. Havla
9. Husitská fara, místo zatčení biskupa Gorazda - 1942
10. Nolčův park
11. Křovinovo náměstí, barokní kaplička sv. J. Nepomuckého a zámeček rodiny Meraviglia
12. Původní vodárenská věž káranského systému
13. Čertousy, původní hospodářský dvůr

Mapa: <https://mapy.cz/s/2VJGE>

K nim uvádím základní pracovní informace, které budu postupně upřesňovat.:

1. **Chvalský zámek s kostelem sv. Ludmily a podhradím**

Chvalský zámek – areál, IC, výstavy, průvodce,

První písemná zmínka o tvrzi na tomto místě pochází z roku 1428, kdy byl jejím vlastníkem iniciátor založení Betlémské kaple kramář Vacek Kříž. Její středověká podoba se dodnes dochovala v několika pozoruhodných stavebních detailech:

- zbytky příkopu vylámaného do skály, na níž stavba stojí,
- z jednoho kusu kamene tesané střílny zazděné v pravidelných rozestupech.

Dle dochovaných zápisů byl v roce 1615 majitelem Jiří Vtelenský ze Vtelna, činný účastník stavovského odboje později potrestaný konfiskací majetku. Renesanční období se připomíná architekturou přízemí a prvního patra, zejména arkádovým loubím na východní straně severního křídla.

Konfiskát koupil Jan Daniel Kapr z Kaprštejna, avšak za cenu vysokého zadlužení, s nímž se jeho stejnojmenný syn a dědic nedokázal vyrovnat. Proto musel majetek r. 1652 postoupit věřitelům, jezuitům z pražského Klementina. Když v roce 1734 po úderu blesku tvrz vyhořela, byla upravena do podoby dvoupatrové zámecké budovy. Dnes má zámek dvě obdélníková křídla, přiléhající na sebe v pravém úhlu. Pod budovou jsou víceposchoďové sklepní prostory se zazděným vstupem do dalšího podzemí opředeného legendami.

Při této barokní přestavbě byla loubí zazděna a přistavěno druhé patro, do dnešní doby se dochovaly zbytky dekorativní 18. století přestavbou a rozšířením vyhořelé kaple. K jednoduché pozdně barokní stavbě byla později připojena novorománská zvonová věž, zvonů se „stříbrným hlasem“ se ale dočkala až po přestavbě o půlstoletí později. Kostel na Chvalech malby v sále v prvním patře.

Na konci 18. stol. patřil Chvalský zámek s pozemky konviktu sv. Bartoloměje, po jeho zrušení připadl Zemskému studijnímu fondu. Od roku 1950 až do konce 80. let 20. století byl Chvalský zámek v užívání Československých státních statků. V roce 1993 se značně zdevastovaný objekt stal majetkem hlavního města Prahy a následně byl svěřen do péče Městské části Horní Počernice. Za přispění Evropských fondů byla provedena náročná rekonstrukce, objekt byl otevřen veřejnosti na jaře roku 2008 a od té doby úspěšně slouží kulturním, společenským i komerčním účelům.

V jeho přízemí.....IC.

V širším areálu jsou k dispozici cyklostožany.

Kostel sv. Ludmily-

Jezuity postavená kaple sv. Anny z roku 1660 vyhořela spolu s tvrzí v roce 1734.

Současný kostel sv. Ludmily vznikl koncem 18. století. O své zvony přišel během 1. světové války rekvizicí a o jejich prvorepublikové nástupce pak roku 1942 konfiskací pro válečné účely. Nyní je věž opatřena zvony z roku 1947 zásluhou tehdejšího vikáře Františka Štveráka (pamětní deska se vzpomínkou na něj je umístěna na zdi kostela). Koncem 20. století byl svatoludmilský kostel celkově restaurován, v roce 2007 získal nové unikátní varhany, požehnané kardinálem M. Vlkem.

Budovy u fary prošly generální opravou; v nádvorní budově byl zřízen farní sál, v kostele proběhl průzkum a pod omítkou byly objeveny jezuitské fresky, např. sv. Františka Xaverského. Na hlavním oltáři je umístěn obraz představující sv. Ludmilu od Viléma Kandlera z roku 1880, oltář nalevo je zasvěcen sv. Janu Nepomuckému, po pravé straně sv. Václavu.

Chvalské podhradí, Chvalský rybník - stará zástavba, bývalé lomy

Romanticky tichá ulice s rázovitými domky sleduje dno výrazného údolíčka se strmými pískovcovými stěnami bývalého lomu a chvalskou tvrzí tyčící se do výšky 25 metrů, působí až dramatickým dojmem. Dojdete-li na její dolní konec, přivede vás k chvalskému rybníku – jeho vznik se klade do 18. století a patří mezi tzv. pražské historické rybníky. Přilehlý areál bývalého mlýna sloužil po mnoho desítek let jako sirotčinec, dnes zde je léčebně - rehabilitační středisko a Domov seniorů Bethesda.

2. Chvalská škola s naučnou stezkou

Chvalská škola (oficiálně Základní škola Stoliňská) již má historii delší než 200 let a po celou tu dlouhou dobu věrně slouží svému účelu – umístěna na samé hraně svahu padajícího ke Chvalskému rybníku shlíží na chvalské podhradí a dále na obzoru se rozprostírající Prahu.

Škola byla v období po r. 1990 poměrně citlivě modernizována.

Učitelé a žáci vytvořili v roce 2012 v okolí ZŠ Stoliňská krátkou naučnou stezku – prostřednictvím osmi zastavení seznamují zájemce s historií i současností původní obce Chvaly, každé stanoviště obsahuje navíc informaci o některé z dřevin rostoucích poblíž.

Nedaleko školy je nyní rekonstruovaná kaplička.....

3. Vila Emka, úkryt parašutistů Kubiše a Gabčíka – 1942

Jednosměrná Khodlova ulice, vila Emka

Khodlovi zde pomáhali přechodně ukrývat ve svém letním bytě č. p. 1089/21 parašutisty skupiny Anthropoid, kteří později provedli atentát na R. Heydricha. Po odhalení byla zastřelena celá rodina. Na objektu je umístěna z chodníku dobře viditelná pamětní deska.

Svépravická vila „Naše Emka“, tehdy byla pro Khodlovu rodinu z Vysočan letním bytem. V jejím podkrovním pokojíku se na začátku r. 1942 ukrývali oba parašutisté během svého postupného přemísťování z Nehvizd do vnitřní Prahy. Tříčlenná rodina Khodlových se aktivně účastnila pomoci parašutistům prostřednictvím bratra Emanuely Khodlové, Jaroslava Smrže, který byl členem odbojové skupiny „Jindra“, podporující parašutisty.

Uvedený J. Smrž, byl čalouníkem a zašil zde jeden padák parašutistů do otomanu. Druhý padák byl ukryt pod jeho pery. To však nebylo zcela bezpečné a protože byl druhý bratr paní Khodlové spoluvlastníkem pohřební služby, tak byl padákům nakonec vystrojen fňgovaný pohřeb, když byly v dětské rakvi pochovány v hrobě č. 134 na hřbitově v Dáblicích. Po válce byla truhla vyzvednuta, její unikátní obsah je dnes ve VHÚ na Žižkově.

Pamětní deska na soukromé vile je dobře viditelná z ulice. (<http://mapy.cz/s/lcgl>)

Khodlovi trvale bydleli ve Vysočanech, v Kolbenově ulici 659/16, zde potom parašutisté přebývali, odsud zřejmě odcházeli dne 27. 5. provést atentát, zde si den po atentátu zanechali vzkaz.

„V té době vyvíjela ilegální činnost ve Vysočanech sokolská odbojová skupina Jindra, založená brněnským profesorem Ladislavem Vaňkem, žijícím ilegálně v Praze pod krycím jménem Jindra. Vedoucím skupiny byl tehdy Jaroslav Piskáček. Členem skupiny byl také Jaroslav Smrž, jehož sestra Eva byla provdaná z a Václav Khodla. První neděli v roce 1942 svolal J. Piskáček členy skupiny a sdělil jim, že 29. 12. 1941 seskočili u Nehvizd dva parašutisté ze skupiny Antropoid.

Skupina dostala za úkol zajistit jim ubytování a stravování.

Po dohodě bylo přijato následující řešení: Z úkrytu u Nehvizd byli parašutisté převedeni do pokojíku ve vilce, která nebyla obývaná, v tehdejší původní obci Svěpravice.

Zde J. Smrž zašil jeden padák do hlavy otomanu a pod jeho pera ukryl druhý. Zakrátko pak, na návrh J. Smrže, byli parašutisté přesunuti k Evě Khodlové do Valdické ulice č. 659 v Praze 9 (nyní ul. Kolbenova–poznámka). Po čase však bylo třeba změnit příjemně bydlení a péči o ně převzal Zelenka-Hajský, vedoucí partyzánské skupiny Říjen. Ubytoval je u Marie Moravcové, manželky železničního inspektora v Biskupcově ulici č. 7 na Žižkově. Po spojení cele skupiny se parašutistům podařil atentát na Heydricha dne 27. 5. 1942. Po něm nacisté rozpoutali vlnu ukrutenství, včetně likvidace obce Lidice 10. 6. a Ležáků 24. 6. V opakovaných dalších vlnách zatýkání a stanných soudů byli z Horních Počernic zatčeni a bezprostředně popraveni na střelnici v Kobylisích Jaroslav Křovina, odbojově činný ve skupině generála Bilka a také další odbojově činný Jaroslav Veselý. Za přechovávání parašutistů byli k trestu smrti odsouzeni Václav Khodl starší, Václav Khodl mladší a Emanuela Khodlová. Zavražděni byli v plynové komoře koncentračního tábora v Mauthausenu.“

Na památku rodiny Khodlovy byla ulice, kde se parašutisté ukrývali, pojmenována Khodlova a na domě byla umístěna pamětní deska.

(Ing. Hubert Antes, kronikář, HP Zpravodaj 06/12)

Dole jsou Khodlovi, vlevo je syn Václav Khodl (fotbalista SK Chvaly), který zde má svoji snoubenku Františkou Urbanovou - sice nebyla gestapem stíhána, ale do konce července 1943 zemřela žalem a stresem. Pohřbena byla v Dolních Počernicích.

Praha - Resselova ulice, památník přímých pomocníků parašutistů - obětí Heydrichiády.

4. **Pamětní deska Václava. Havla, místo premiéry Žebrácké opery**

V divadelním sále bývalého hostince U Čelikovských se 1. listopadu 1975 konala světová premiéra hry Václava Havla Žebrácká opera v režii Andreje Kroba. Budova je dnes přestavěná na moderní bytový dům, od listopadu 2014 je zde umístěna z chodníku viditelná pamětní deska podle návrhu architekta Bořka Šípka.

5. **Baroňák, umělá vyvýšenina nad přivaděčem vody z Káraného**

Vyvýšenina na konci Hřidelecké ulice byla počátkem 20. stol. uměle navržena materiálem (většinou pískovcem) vytěženým při budování vodovodního přivaděče z Káraného (1906–1914).

Majitelem pozemku byl až do 1. světové války baron Vojtěch Dercényi a to zřejmě vedlo k lidovému pojmenování kopce Baroňák. Na jeho přístupném vrcholu stojí památník občanům Svěpravic padlým v 1. světové válce – jména jsou vtesána do hřbitovního kamene, který byl zakoupen obcí na jednom ze zrušených pražských hřbitovů.

6. **Svěpravice, kaplička sv. Antonína**

Nad návsi

Kaplička vybudovaná na historické návsi původní obce Svěpravice na začátku 18. stol. byla zasvěcena sv. Antonínovi. Prostranství u kapličky bylo dějištěm původních svěpravických poutí. Od roku 2015 na ně volně navazuje společenská akce „Sousedské setkání“, usilující o obnovu a posílení komunitního života.

K dispozici lavička, cyklostojany.

7. **Koupaliště**

K hrázi

Soustava rybníčních nádrží na Svěpravickém potoce byla založena zřejmě již v 18. století a sloužila zejména k chovu ryb. Po proudu třetím v pořadí je rybník zvaný Koupaliště – Eliška, věren svému názvu je dosud hojně využíván k relaxaci a odpočinku, jeho východní část také ke sportovnímu rybolovu.

K dispozici lavičky, cyklostožany.

8. **Hornopočernické divadlo s lavičkou Václava Havla**

- původně kino, od r. 2003 divadlo.

Dlouhá a skutečně nepřehlédnutelná historie ochotnického divadla v Horních Počernicích se píše od roku 1882. Snaha vytvořit pro hornopočernický amatérský soubor důstojnou domácí scénu vedla k přestavbě původního kina Oko na divadlo, které bylo slavnostně otevřeno v roce 2003. Divadlo funguje jako stagiona, kde pravidelně vystupují Divadelní společnost Háta, Divadlo A. Dvořáka Příbram.

Svá představení zde uvádějí agentury Harlekýn, Marcus a jiné. Pravidelnou součástí programu jsou víkendová odpolední představení pro děti.

V květnu a červnu divadlo pořádá přehlídku inscenací amatérského divadla na nedaleké scéně pod širým nebem v zahradě při ZŠ Spojenců ve Svěpravicích.

K dispozici lavičky, cyklostožany.

U Divadla je lavička Václava Havla

9. **Husitská fara, místo zatčení biskupa Gorazda – 1942**

Nedaleko odtud je v Horních Počernicích (tehdy Ober Potschernitz), na Náchodské ulici, 382/171, **Farní úřad Církve čsl. Husitské**. Zde pobýval **biskup Gorazd** - https://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Gorazd_II. Ve čtvrtek 25. června 1942 v 5 hodin ráno jej zde zatklo gestapo a převezlo do [Petschkova paláce](#). Přelíčení s vladykou Gorazdem a dalšími věřícími proběhlo odpoledne [3. září 1942](#). Byl nad nimi vynesena rozsudek [trestu smrti](#) zastřelením. Rozsudek byl vykonán již dne [4. září 1942](#) ve 14.35 na [Kobyliské střelnici](#). Součástí

cyklovýletu je i 100 metrová procházka na protějším jižním chodníku v Náchodské ulici - <https://mapy.cz/s/XkL1>, odkud je Farní úřad nejlépe viditelný a nemusíte přitom překonávat frekventovanou Náchodskou ulici.

Mezi stromy uvidíte zrekonstruovaný Farní úřad

„V Horních Počernicích, v domě Milivoje Crvčanina, delegáta pravoslavné církve srbské, zde v té době pobýval biskup pravoslavné církve Matěj Pavlík – Gorazd, duchovní správce kostela sv. Cyrila a Metoděje, v jehož kryptě se 20 dní skrývali a po hrdinném boji ukončili svůj život ukryvající se parašutisté.

V naději, že ochrání ostatní pracovníky správy kostela, vezme-li veškerou vinu na sebe, vydal se biskup Gorazd dobrovolně gestapu, které jej zde 25. 6. zatklo. Po krutých výsledcích byl stanným soudem odsouzen a 4. září 1942 na střelnici v Kobylisích popraven.

Dům, ve kterém pobýval biskup Gorazd, získala později náboženská obec Církve československé husitské. Po jeho rekonstrukci byla dne 11. 9. 1965 odhalena u vchodu do modlitebny pamětní deska biskupovi Gorazdovi.“

(Ing. Hubert Antes, kronikář, HP Zpravodaj 06/12).

Po rekonstrukci celého objektu nahradila pamětní desku od 18. 5. 2017 následující tabulka:

Počernice, Náchodská 382/171 - Církev čsl. Husitská, prozatímní pamětní deska biskupa Gorazda umístěná uvnitř a vně areálu modlitebny (<http://www.mapy.cz/s/193e>).

Stanný soud s představiteli Pravoslavné církve včetně Biskupa Gorazda 3. 9. 1942

10. Nolčův park

Park u křižovatky frekventovaných ulic Náchodská, Ve Žlábku, dlouhodobě zanedbávaný, nyní před zásadní rekonstrukcí. V parku je pamětní kámen Nolče, majitele původního zámečku s pestrou činností za II. světové války.

11. Křovinovo náměstí - barokní kaplička sv. J. Nepomuckého a zámeček rodiny Meraviglia

Na starobylé podkovovité návsi původní obce – v Křovinově náměstí je pod starými stromy bílá barokní kaplička z roku 1770. Náves samotná se stala předlohou scénografického řešení v prvním uvedení Prodané nevěsty B. Smetany v Prozatímním divadle v roce 1866.

Zámeček - Panský dům rodiny Meraviglia z r. 1812 je nepřístupná stavba.

V horní části severního svahu nad dnešní budovou zámečku stávala ve 14. stol. dřevěná tvrz, níže pod ní zemědělská usedlost. Dnes jejich místo zaujímá nápadná budova klasicistního zámku – panského domu. Na přelomu 19. a 20. stol. byla její majitelkou italská hraběnka Olga Meraviglia - Crivelli, později sloužila jako starobinec a sirotčinec, dnes zde sídlí Středisko křesťanské pomoci Evangelické církve metodistické.

12. Původní vodárenská věž káranského systému

Ve Žlíbku 292/43

Nejvyšší místo na trase Káranského řadu pitné vody Káraný – Praha v nadmořské výšce cca 282 m. n. m. Proto zde jsou odvodušňovací věže celého Káranského řadu.

První novobarokní zděná věž je z r. 1912, od r. 1939 již není v provozu, druhé dvě modré jsou v provozu od r. 1939. Areál je nepřístupný.

13. Čertousy, původní hospodářský dvůr

Bártlova 35

První zmínka o osadě Čertousy je z roku 1322. Hospodářský dvůr (historikem Prof. Augustinem Sedláčkem zmiňovaný též jako tvrz), ležící na břehu velkého Podpsychrovského rybníka, byl Henslinem z Benešova v roce 1357 prodán arcibiskupovi Arnoštovi z Pardubic pro potřeby finančního zabezpečení Univerzity Karlovy. Na Karlovu kolej přešel majetek zakládací listinou císaře Karla IV. v roce 1366 a byl také zapsán v zemských deskách.

Dvůr s vesnicí byl vypleněn v roce 1639 za třicetileté války v bojích se Švédy. Následně byl v držení jezuitů, posléze správou Karlovy univerzity opět odkoupen, později rozprodáván. Od roku 1879 byl majitelem dvora František Viktor Veselý, kterému se podařilo v roce 1900 dosáhnout znovu zapsání do zemských desek.

V roce 1906 zakoupila dvůr rodina Stárova, která zde hospodařila až do roku 1948. Poté byl dvůr znárodněn a převzal jej Státní statek Praha, od té doby podléhal velké devastaci až do roku 1994, kdy dvůr získali potomci původních vlastníků. Opravili objekty a v roce 1999 otevřeli v původních prostorách hotel Čertousy, který je součástí systému „Cyklisté vítáni“ a restauraci.

Mapa: <https://mapy.cz/s/2VJGE>

Petr Uzel, cyklokoordinátor

V pracovním informačním podkladu jsou rovněž využity texty z „Brožury HP“ z r. 2015.